

GERONIMOHORSPELEN

Een script in samenwerking met Herman en Marc Van Cauwenberghe.

SPRONG IN HET HEELAL - SERIE 1: OPERATIE LUNA
DEEL 12: OP AARDE - MAAR WAAR EN WANNEER?

Charles Chilton (1917)

uitzending: KRO, zaterdag 17/12/1955

vertaling: P.R.O. Peller (Mr. E. Franquinet)

regie: Léon Povel

rolverdeling:

Jeff Morgan: John de Freese

Jimmy Barnett: Jan Borkus

Steven Mitchell: Jan van Ees

Dr. Matthews: Louis de Bree

De uitvinder Steve Mitchell, Jeff Morgan, Jimmy Barnett en Dr. Matthews zijn per atoomraket naar de maan gereisd, zijn daar enkele weken gebleven en hebben vervolgens de terugreis aanvaard. Een en ander is niet zonder stoornis verlopen. Na tijdens hun verblijf op de Maan meermalen de invloed te hebben ondervonden van een onbekende macht die hun werk op allerlei wijzen dwarsboomt, worden ze op de terugreis omringd door een groep vliegende schotels, waarop er onverklaarbare dingen gebeuren: ze geraken buiten ons zonnestelsel en komen na enige tijd in de buurt van een planeet die een dampkring blijkt te bezitten. Met behulp van de vliegende schotels, die plotseling weer zijn opgedoken, maken ze een geslaagde landing en ontdekken uiteindelijk dat ze op aarde zijn teruggekeerd, maar... op een tijdstip dat meer dan tienduizenden jaren verwijderd is van dat van hun vertrek.

Jimmy: Zeg, Jeff, maar... hoe kun je nou eigenlijk verklaren dat Vega om de zesentwintigduizend jaar onze poolster vervangt?

Jeff: Nou, kijk, het zit zo, Jimmy: de aardas verschuift onophoudelijk langs een cirkelbaan.

Jimmy: Ja?

Jeff: Ja. Nou, al is maar zo weinig dat we er niks van merken. Enkele duizenden jaren zijn nodig om een waarneembaar verschil aan de sterrenhemel mogelijk te maken. Ja, eh... zo was bijvoorbeeld in de tijd toen de piramiden gebouwd werden, dus zo'n... zo'n... zo'n vijfduizend jaar geleden, Thuban ([6]) in het sterrenbeeld de Draak ([7]) de Poolster. Over vijfduizend jaar zal dat een ster zijn uit eh... het beeld Cepheus ([8]). En, zoals ik al zei, dertienduizend jaren vóór en na 1965 is dat Vega, die wij nu als Poolster zien.

Jimmy: Dus eh... we leven nu dertienduizend jaren voor of na onze geboorte?

Jeff: Ja, waarschijnlijk, maar het kan ook in een heel andere tijd zijn. Ja, kijk 'ns, Vega is om de zesentwintigduizend jaren de Poolster, dus...

Jimmy: Ja, maar Jeff, luister 'ns even, kunnen we nou ook negenendertigduizend jaren eerder of later leven of... of nog meer? Lieve hemel, ik... ik... ik mag er niet aan denken.

Mitch: Ja, maar zijn we wel op Aarde? Dan zouden we toch de Maan moeten zien?

Dr. Matthews: Ja, natuurlijk, en die is niet te bekennen.

Jeff: Ja, inderdaad, als dit de Aarde is - wat ik nog steeds denk - bestaat er een miljoen kansen tegen één dat de Maan er al of nog is, alleen misschien dichterbij, dus groter, of verderaf, en dus kleiner. Ja, maar waarom zien we die niet? Nou, (lachje) om dezelfde reden waarom we de Zon niet hebben gezien: vanwege de dichte bewolking. Ja, een deel van de hemel is nu wel opgeklaard, maar we zullen voor de Maan nog even geduld moeten hebben.

Jimmy: Ja, goed, luister 'ns even, hebben we dan zekerheid? Ik bedoel, d'r zijn toch ook nog andere planeten met manen, niet?

Mitch: Ja, dat is wel zo, maar die hebben allemaal meer dan één maan en die manen zijn veel kleiner dan de onze. Nou, afwachten dus maar, totdat we kunnen zien. Dan hebben we pas zekerheid.

Dr. Matthews: Juist.

Jimmy: Als we nou op Aarde zijn, hè, bestaat er dan geen manier om zekerheid te krijgen over het tijdstip waarop? Ik dacht dat wij met onze zo hooggeprezen wetenschappelijke ontwikkeling daartoe toch zeker in staat moesten zijn?

Dr. Matthews: Eén aanknopingspunt hebben we, dunkt me, wel.

Jimmy: Mm?

Dr. Matthews: Namelijk de poolkap. Gezien de omvang ervan moeten we ons bevinden aan het begin of het eind van een IJstijdperk.

Jimmy: Het IJstijdperk...

Jeff: Nee nee nee nee, niet hét IJstijdperk, Jimmy! Er zijn er verschillende geweest, het laatste zowat vijftigduizend jaar vóór onze tijd, en dan ongeveer honderdvijftigduizend jaar geleden, en dan vierhonderdduizend, en dan nog 'ns vijfhonderdduizend.

Jimmy: O, nou, nou ja, goed, eh... een paar honderdduizend jaar min of meer, spelen toch helemaal geen rol, (lachje). Die vijftig jaar die wij hoogstens nog te leven hebben...

Dr. Matthews: We kunnen ons natuurlijk ook juist bevinden in de vijfde IJstijd, die bij ons vertrek van de Aarde nog in de toekomst lag.

Jimmy: Ja, eigenlijk weten jullie niets anders te zeggen dan: we zijn wie weet waar, wie weet wanneer. Nou, ik noem het fraai, hoor!

Jeff: Nou, ik geloof toch wel dat we enige zekerheid hebben. Kijk, eh... de gewassen die langs de rivier groeien vertonen een te opvallende gelijkenis met die uit onze tijd om aan een heel groot tijdsverschil te denken. Nee, ik zou willen aannemen dat we ons op ongeveer negenendertigduizend jaren vóór of na 1965 bevinden.

Jimmy: Mm. Nou... Nou, als je 't dan mij vraagt, dan moet het vóór 1965 zijn. Ja, kijk 'ns, als het erna was, dan zou de wereld er toch heel anders moeten uitzien... Hè? Grote steden, verkeerswegen, vliegtuigen, ruimteschepen... Maar niks daarvan! Nou ja, het enige teken van leven dat we tot nog toe hebben bemerkt, is dat lawaai dat 's nachts uit het bos komt, dus we moeten wel in het verleden terecht zijn gekomen.

Dr. Matthews: Nou, ik wou, Jimmy, dat ik evenveel vertrouwen in de toekomst van het mensenras kon hebben als jij.

Jimmy: (lachje) Nou ja, goed...

Dr. Matthews: Ben je d'r zo zeker van dat het mensdom zichzelf niet kan hebben uitgeroeid?

Jimmy: Mm?

Dr. Matthews: 't Was anders al aardig op weg in de tijd dat wij vertrokken.

Jimmy: Hé, hou op, dokter. Zeg, dan zouden wij vieren dus de enige overlevenden zijn? Ah!

Jeff: Nou nou nou, ik vind dat we maar van dat onderwerp moesten afstappen.

Jimmy: Ja, liever wel.

Jeff: Al dat geredeneer brengt ons toch geen stap verder. Nee, we zullen 'ns praktisch moeten gaan praten en een bepaald plan uitwerken. Kijk, we beschikken tenslotte toch over diverse instrumenten, zoals telescoop, navigatieboeken, horloges en dergelijke. We kunnen lezen en we kunnen schrijven en rekenen en... en zodoende een behoorlijke staat opmaken van onze bevindingen.

Mitch: Inderdaad.

Jeff: Nee, we gaan morgenochtend aan 't werk. Mitch, en nu is het jouw beurt om wacht te houden.

Mitch: In orde, Jeff.

Dr. Matthews: "19 december 1965, aardetijd. We zijn nu bijna drie weken op deze planeet die geen andere dan de Aarde kan zijn. We hebben ons zo goed mogelijk aan onze nieuwe levensomstandigheden aangepast, een ietwat zonderling mengelmoes van primitief leven en wetenschappelijke ontwikkeling. Mitch zit meestal in de cockpit en bestudeert de hemel met behulp van de telescoop en de navigatieboeken. De breedtegraad waarop wij ons bevinden heeft ie al vastgesteld: dat is zowat vijfendertigste, zodat als onze verblijfplaats in aanmerking komen: Noord-Afrika, Klein-Azië, Noord-India, China of het zuidelijk deel van Noord-Amerika. Hij hoopt binnenkort in staat te zijn de lengtegraad bij benadering te bepalen. Jeff, Jimmy en ik zorgen voor de kost. Die bestaat hoofdzakelijk uit vis, waaraan de rivier rijk is. We wagen ons voorlopig nog niet in het bos, waarin het 's nachts levendig schijnt toe te gaan, te oordelen naar het gegil en de kreten die er dan uit opstijgen. Onze enige wapens zijn speren die wij gemaakt hebben van de stammen van dunne boompjes die langs het water groeien, en voorzien van metalen punten, vervaardigd uit kleine reserveonderdelen van de raket. Wij slapen natuurlijk steeds binnen, met de ladder ingehaald, de deur dicht, en om beurten houdt één van ons de wacht."

Jimmy: Hé, dokter!

Dr. Matthews: Ja?

Jimmy: Ladder neer! We hebben een nieuwe voorraad

Dr. Matthews: Okay. (laat de ladder neer - ze klimmen die op)

Jeff: Ja, het is alweer vis, hè? (lachje) Konden we die maar bewaren, maar nu de ijskast buiten werking is gesteld om stroom te sparen...

Jimmy: Zeg, maar zouden we ze niet kunnen roken?

Jeff: Hè?

Jimmy: Ja, dat is te proberen.

Dr. Matthews: Ja, of zouten, of in de zon laten drogen.

Jeff: Ja, ook dat zullen we moeten trachten te doen, hè. Ja, want het is nodig dat we een voorraad vormen voor de winter.

Mitch: Zeg, ik geloof dat ik onze positie nou ten naaste bij bepaald heb.

Jeff: Mitch, is het heus?

Mitch: Ja, ik heb het tot driemaal toe nagerekend en kom telkens tot hetzelfde resultaat. Ja, maar raar is het.

Jeff: Raar? Hoezo, Mitch?

Mitch: Nou, we moeten midden in de Middellandse Zee zitten.

Jimmy: (fluit) Ja, goed (lachje), veertien dagen geleden, toen het zo regende, zou ik je direct geloofd hebben, hoor.

Jeff: Ja, nee nee nee nee, Jimmy, toch is het niet zo gek als het lijkt. Vergeet niet dat waar in 1965 water was, dat nu niet noodzakelijkerwijs het geval hoeft te zijn.

Mitch: Natuurlijk niet.

Jimmy: Zeg, maar die... die... die... die Middellandse Zee, is ie eigenlijk ooit droog geweest?

Jeff: Ja, ja ja, enige delen ervan tenminste. Dat is het geval geweest tegen het einde van de... van de vierde IJstijd, een vijftigduizend, misschien zelfs nog een dertigduizend of vijftwintigduizend jaar geleden.

Jimmy: Ja ja, 't zegt me niks, hoor. (lachje) Het antwoord is steeds hetzelfde. Op een paar duizend jaartjes kijk ik niet, dat weten jullie wel. (lacht) Zeg, maar wat anders.

Jeff: Ja?

Jimmy: Wat voor soort dieren leefden d'r toen eigenlijk? Hè?

Jeff: Ja... allerlei... Verschillende dieren uit onze tijd bestonden toen al. En eh... er waren ook nog oudere soorten, zoals de... de mammoet, hè.

Jimmy: Mm.

Jeff: En de sabeltandtijger.

Mitch: Sabeltandtijger?

Jeff: Sabeltandtijger, ja, maar die waren toen al aan 't uitsterven.

Jimmy: O! Nou, trekt me niet erg, hoor. Zeg, maar eh... waren er toen mensen, ik bedoel eh... zoals wij?

Dr. Matthews: Ja. Mensen die in wezen niet veel van ons verschilden, hebben zeker al tweehonderdduizend jaren sommige delen van de aarde bewoond. Je weet toch wel eh... dat al in de oude tijden juist het Middellandse Zeebekken de bakermat van de ontwikkeling van de mens is geweest?

Jimmy: Zouden dan die mensen dat graan hebben gezaaid dat hier groeit?

Jeff: Nee nee, dat betwijfel ik. Voor zover bekend is de mens de landbouw pas gaan beoefenen in historische tijden, zo'n eh... vijftigduizend jaar geleden was er nog niemand die d'r aan dacht.

Jimmy: Ja, prachtig, maar wie heeft het dan geplant?

Jeff: Mm?

Jimmy: Ja. En waar zitten die wezens dan? Dat is me nou een raadsel, Jeff. Snap je?

Jeff: Ja, mij ook. Maar dat zullen we, denk ik, te zijner tijd wel ontdekken.

Dr. Matthews: "20 december. Weer een dag voorbij. Nog steeds hebben we geen spoor ontdekt van de wezens. Zijn het mensen of niet die de akkers langs de rivier bebouwen? Het vreemde is dat deze graansoort blijkbaar nog geen enkele zorg vraagt. Ze groeit dag aan dag en onkruid is er niet tussen te bespeuren. De omstandigheden waaronder ze gedijt, lijken ideaal, zo zelfs dat ik niet kan ontkomen aan de indruk dat wij, als we inderdaad in een andere tijd dan de onze leven, in de toekomst verplaatst zijn, een toekomst waarin de kennis van de landbouw zo ver gevorderd is, dat graan alleen maar gezaaid hoeft te worden en dan verder aan z'n lot kan worden overgelaten, tot aan de oogst!"

(vreemde muziek)

Jeff: Hé, luister 'ns! Daar is die muziek weer!

Jimmy: Ja, ja, waarachtig! Onze vrienden komen ons weer 'ns opzoeken.

Mitch: Vlug, naar de cockpit. Kunnen we uitkijken. (ze gaan naar de cockpit) 'k Ben benieuwd wat dat kan wezen, zeg.

Jimmy: Nou. En?

Jeff: 'ns Kijken. Ja ja... Daar, heel hoog!

Mitch: Wat zie je?

Jeff: Je ziet ze glinsteren in 't zonlicht.

Mitch: Waar? Ik zie ze niet.

Jeff: Weer in cirkelvormige formatie. Wel een stuk of vijftig.

Dr. Matthews: Ja, nou zie ik het ook.

Mitch: Ja. Ja!

Jeff: Ik ga een kijkje nemen door de telescoop... Wacht 'ns even. Ja... ik zie ze... enkele tenminste. Hé!... Ze hebben een enigszins andere vorm dan de andere.

Dr. Matthews: Ja.

Jeff: Meer een klokvorm.

Dr. Matthews: Klokvorm.

Jeff: Met een hele hoge koepel. Aan de onderzijde lijken ze hol. Ze worden snel groter!

Dr. Matthews: Ja, ze dalen vrijwel rechtstandig. Ze komen naar ons toe.

Mitch: Laat mij ook 'ns kijken door de telescoop, Jeff... Ja. Ja, ik kan ze goed zien. Ze stralen weer datzelfde blauwachtige licht uit aan de onderkant.

Jeff: Blijkbaar slaan ze ons gade. Waarom zouden ze anders opeens stoppen en op die hoogte boven ons blijven hangen?

Jimmy: Misschien wachten ze op ons om naar boven te komen. Wie weet?... Ja, ze hebben ons eerst buiten de tijd gedrongen en mogelijk hebben ze daar nou spijt van en willen ze ons terugbrengen naar 1965.

Mitch: Hoe zouden ze dat kunnen?

Jimmy: Hoe. Nou, op dezelfde manier waarop ze ons hier hebben gebracht. Kijk 'ns, wij starten en zij komen om ons heen vliegen. Dan doen ze wat ze eerst hebben gedaan, maar in tegengestelde zin, en hup, terug zijn we in 1965 op weg op weg van de Maan naar de aarde. Zo ongeveer als wanneer je in een boek leest, hè, en eh... je bent op een bepaalde bladzij

aangekomen en dan kijk je weer een paar bladzijden terug, om daarna weer door te gaan waar je gebleven was. Snap je?

Mitch: O, ja!

Jimmy: Ja, me dunkt, ze moeten het zo gedaan hebben. Nou en eh... nou moeten ze dan maar weer de goeie pagina voor ons opslaan, vind je niet?

Dr. Matthews: Ja, dat is niet onaardig, Jimmy, maar stel je 'ns voor dat ze niet de juiste bladzijde opslaan, om in jouw beeldspraak te blijven, en... en... en we lopen tegen onszelf op, hè?

Mitch: Ja, natuurlijk.

Jimmy: Nou ja, goed, dat... dat... dat komt er niet op aan. Die kans die wil ik wel wagen. Waar wachten we nou nog op? Laten we nou meteen starten, mannen! Kom nou!

Jeff: Stop stop stop stop, Jimmy! Zo eenvoudig gaat dat niet.

Mitch: O nee, natuurlijk niet. Vergeet niet dat we hier al langer dan drie weken staan. Het onderstel van de raket is helemaal weggezaakt in de bodem. We zullen het eerst moeten uitgraven.

Jimmy: Nou, en waarom zouden we dat dan niet doen?

Jeff: Dacht jij dat wij dat met z'n vieren zomaar klaarspelen? En dan nog, zullen de vliegende schotels ons helpen als we inderdaad gestart zijn?

Jimmy: Ja, wat geeft dat nou? Alles is toch beter dan je... dan je leven lang hier te moeten blijven tussen die al mammoets en andere rare wezens. (muziek houdt plots op)

Dr. Matthews: 't Zal niks geven, Jimmy. Ze zijn weer weg.

Jimmy: Ja. Ja, ik hoor het. Lieve hemel, ik... ik had nooit kunnen denken dat ik het nog 'ns jammer zou vinden als ze weggingen. Nou ja, 'k zal d'r aan moeten wennen een holbewoner te worden en dat nog prettig te vinden ook...

Jeff: Ja, en... en als we nou een... een windmolen konden bouwen...

Mitch: Een windmolen?

Jeff: Ja, en die onze generator laten aandrijven, dan konden de batterijen geladen blijven en hadden we voldoende stroom voor de lampen, de ijskast en de overige elektrische installaties. Zeg, Jim...

Jimmy: Ja?

Jeff: Zou dat te doen zijn?

Jimmy: Nou, wat de elektrische afdeling betreft, zeker, Jeff, maar die eh... die windmolen, hè, daar heb ik een zwaar hoofd in.

Jeff: Waarom?

Dr. Matthews: Dat lijkt me toch niet zo lastig?

Mitch: Nee, wacht 'ns... Mis... misschien kunnen we beter een watermolen langs de rivier bouwen. Gewoon een waterrad...

Jeff: Ja.

Mitch: ...met een kleine centrale en een kabel naar onze raket.

Jeff: Ja, en als er dan een overstroming komt of lage waterstand, wat dan?

Dr. Matthews: Ja... een windmolen lijkt me toch secuurder.

Jeff: Nou, we zullen d'r toch 'ns ernstig over moeten denken.

Dr. Matthews: Zeg...

Jeff: Ja, we hebben nog een ander punt op het agenda?

Dr. Matthews: Ja, wat denken jullie van een huis?

Jeff: Een huis?

Jimmy: Een huis?

Dr. Matthews: Dat zou heel wat meer comfort bieden dan deze enge cabine.

Jeff: Ja, maar wat... wat voor soort huis?

Dr. Matthews: Ja, ik dacht aan een blokhut, met een palissade eromheen, voor de veiligheid.

Mitch: Ik kan me niks veiligers voorstellen dan onze raket. Ik vind een blokhut nogal kwetsbaar, vooral voor vuur.

Jimmy: Zouden we niet een huis van baksteen kunnen bouwen? Da's toch veel steviger?

Jeff: Waar haal je die stenen vandaan?

Jimmy: Waar vandaan? Maken natuurlijk!

Jeff: (lachje) Weet jij dan hoe je bakstenen maakt, en waarvan?

Jimmy: Nou, ik... ik dacht van aarde en van stro. Ha, het kan toch niet zo moeilijk zijn om bakstenen te maken? Ja, we leven nou wel in een... in een primitieve tijd, maar eh... we zijn toch zelf niet zo primitief met onze 20ste-eeuwse beschaving? Neem me niet kwalijk.

Jeff: Ja, onze 20ste-eeuwse beschaving, dat is het 'm nou net: we weten wel allemaal wat er gemaakt kan worden, maar niet hoe of waarmee.

Jimmy: Ach, kom nou...

Jeff: Dat is nou de fout van onze eenzijdige gespecialiseerde opleiding: als... als... als ons de materialen ter beschikking worden gesteld, ja, dan zullen we d'r wel weg mee weten, maar we hebben geen flauw idee hoe we die maken moeten!

Mitch: Ja, als je 't goed nagaat, dan heeft de primitieve mens in dat opzicht heel wat op ons voor. Hij heeft geleerd alles zelf te maken: vistuig, wapens, kleding... Ja, over kleding gesproken: onze kleren zullen ook niet eeuwig duren. Neem nu eens aan dat we d'r in slagen groot wild te bemachtigen... Zullen we dan inderdaad in staat zijn de huiden te looien en te bewerken?

Dr. Matthews: Ja, dat zal wel gaan, denk ik.

Mitch: O ja?

Dr. Matthews: Ja, natuurlijk. Overigens kun je de huiden drogen in de zon.

Jimmy: Ja, en zeg, op eh... op maat knippen, dat zou ik misschien wel kunnen doen.

Jeff: O ja?

Jimmy: Ja, eh... natuurlijk, ik ben toch immers niet voor niks een kleermakerszoon. (ze lachen) Ja, maar naald en draad... De Eskimo's maken ze wel 'ns van eh... van visgraten, die naalden, maar hoe ze dat nou precies doen, dat weet ik niet .

Jeff: Ja, en om van de garens nog maar niet eens te spreken. Nee, Jimmy, da's allemaal niet zo eenvoudig, hè?

Jimmy: Nee, nee nee, da's waar.

Jeff: Maar daarom niet getreurd, Jimmy. Nou, kom mannen, laten we nou maar gaan slapen, hè. Jij hebt het eerst de wacht is het niet?

Mitch: Ja. Na mij is Jimmy aan de beurt.

Mitch: Zo, Jimmy, dat is alles. Je hoeft alleen maar de telescoop precies zo te laten staan als ie nu staat en telkens wanneer een nieuwe ster in zicht komt, noteer je de juiste tijd.

Jimmy: Okay, Mitch.

Mitch: Ik ga nou slapen. Wek jij over twee uur de dokter en vraag 'm dan om precies zo te handelen, hè?

Jimmy: Goed, komt in orde. Mooie nacht, hè?

Mitch: Ja, buitengewoon. Goeie nacht, Jimmy.

Jimmy: Pit ze, Mitch... (hij gaat slapen - Jimmy neuriet "Au clair de la lune" - plots ratelend geluid). Hé! Ja... ja ja, dat kennen we onder de hand wel. Waarom kom je nooit 'ns voor de dag? Hè? Je kunt toch... toch niet bij ons komen. (ratelgeluid) Vertoon je nou 'ns aan de mensen. (lachje) Misschien kunnen we eens een... aardig jasje van je maken. (ratelgeluid) Wat is dat nou? Dat heb ik nog nooit gehoord! Vast geen sabeltandtijger! Nou, kalm maar blijven, Jimmy, kalm blijven, jongen, ze kunnen toch niet bij je komen. Het komt uit het bos, dat is zeker. En steeds dichterbij! 't Is misschien beter als ik Jeff wek en... O... hemel! Jeff! Jeff!! Mitch, dokter! Vlug!!

script gemaakt door Marc Van Cauwenberghe, aangevuld en bijgewerkt door Herman Van Cauwenberghe en Ton Witman (04/2008)

Dit script is het werk van een hoorspelliëfhebber die geen enkel financieel gewin op het oog heeft. Deze tekst mag alleen gebruikt worden om te lezen bij beluistering van het hoorspel. Wie vindt dat hiermee iemands rechten worden geschonden, neemt contact op met Herman Van Cauwenberghe, die er meteen zal mee ophouden het script aan eventuele belangstellenden door te geven.